

IDEJE, 1974. 4—5. SZÁMÁRÓL

A Jugoszláv Szocialista Ifjúsági Szövetség értekezlete elnökségének kiadásában jelenik meg a Jugoszláv egyetemisták folyóirata, az „Ideje”.

A folyóirat szerzői és munkatársai főleg egyetemisták, akik beszélőikkel, könyvismertetőikkel, kritikáikkal új ismereteket tárnak az olvasó elé. Igyekeznek megismertetni az időszerű problémákat és újításokat úgy a társadalmi-gazdasági, politikai és kulturális életben, mint a művészet terén.

A folyóirat kéthavonként jelenik meg. Az 1974-es kiadás 4—5. száma kb. 200 oldalnyi terjedelemben választékos olvasnivalót nyújt. A folyóirat tartalmát öt témakörre lehet felosztani: tanulmány és kritika, politikai hatalom és osztály, esszé, Vasilj Kadinski 1866—1944—1974 és szemle.

Érdekes felhívni az olvasók figyelmét Vladimir Goati cikkére: A bürokratizmus és a modern forradalom. A szerző útbaigazítást igyekszik nyújtani azoknak, akiket magával sodort a bürokratizmus fogalmának meghatározása körüli zűrzavar. A cikk írója ugyanis megállapítja, hogy a bürokratizmus azon fogalmak közé tartozik, amely körül az utóbbi időben különböző nézetek alakulnak ki. Mi okozta e sok különböző véleményt? Erre a kérdésre is választ ad a szerző, amikor megállapítja, hogy nem véletlen, hogy a bürokratizmusnak ekkora figyelmet szentelnek, hisz világszerte jelentkezik, s igen fontos társadalmi jelenséggé fejlődött.

További fejtegetéseiben részletesen és sokoldalúan elemzi e társadalmi jelenséget. Összefoglalja történelmi fejlődését. Rámutat a Marx által megfogalmazott bürokratizmusra, ugyanakkor élesen bírálja a nem marxista szerzők nézeteit. Legnagyobb fogyatékoságuknak rója fel, hogy nem ismerik el a bürokratizmus osztályjellegét.

Vladimir Goati a mai szerzők nézetét a bürokratizmussal kapcsolatban három csoportra osztja. Az első csoportba sorolja azokat a szerzőket, akik szerint a bürokratizmus politikai rendszert jelent, melyben a tisztviselőréteg külön tekintélynek örvend, s hatalmat gyakorol.

A másik csoportba kerülnek azok a szerzők, akik a bürokratizmust az

adminisztratív rendszerrel azonosítják. A bürokratizmus meghatározásának harmadik változatát professzor Djordjević fogalmazta meg. Ő a bürokratizmus alatt egy embercsoportot ért, akik elfoglalják helyüket a társadalmi szervezetekben, s helyzetüknél fogva állami és társadalmi funkciókat végeznek. Közben a politikai hatalmat igyekeznek kisajátítani a saját céljaikra. További elemzéseiben Vladimir Goati az utóbbi meghatározást fogadja el.

Elemzése végén azonban megállapítja, hogy függetlenül attól, mit értünk a bürokratizmus alatt, az egész társadalomnak állandóan harcolnia kell e jelenség ellen. E harc, persze, a legeredményesebb, de ugyanakkor a legnélkülözhetlenebb is a szocialista társadalomban.

Időszerű problémával foglalkozik Gordana Bogetić is: A gazdasági eredményesség és stabilizáció egyes problémáiról a jövedelemelosztás szemszögéből című cikkében.

A gazdasági eredményesség és a stabilizáció problémáit a jövedelem, illetve a személyi jövedelem szemszögéből tárgyalja. Beszél kölcsönös egymásrahatásukról, s óriási jelentőségükről az egész társadalmi-gazdasági fejlődésre nézve. Rövid áttekintést nyújt a jövedelem és a személyi jövedelem elosztásának állandó változásáról, s megállapítja, hogy a változások következményei az öngazgatási rendszer fejlődésének. Beszámolója zárószavaként összefoglalja a legfontosabb tennivalókat is (110. oldal). „A gazdálkodás eredményessége és stabilitása érdekében, mint az élet-színvonal emelkedése, a foglalkoztatottság növekedése, az öngazgatás továbbfejlődése feltételeként a jövedelemelosztásnak szükségszerűen nagyobb figyelmet kell szentelni, kiindulva a jövedelem társadalmi jellegéből és az elosztás kihatásától a gazdaság stabilizációjára és eredményességére. Ezért nélkülözhetetlen összhangba hozni a jövedelemelosztás társadalmi feltételeit, amelyek a személyi-jövedelem megváltoztatását összhangba hozzák a munkateljesítmény megváltoztatásával a társadalomban.

A művészet világába nyerünk betekintést a folyóirat Vasilj Kadinski 1866—1944—1974 című fejezetében. Hat szerző munkájával találkozunk itt, akik a művészet különböző oldalait világítják meg. Munkáik közös célja azonban, hogy áttanulmányozzák az időt, mint lényeges kategóriáját a XX. század művészetének. Hogy a művészet fejlődését összehasonlítsák a modern tudomány fejlődésével, hogy így még inkább feltárják a különbségeket a ma művészete és az előző időszak művészete között.

Értékes könyvbemutatókkal is találkozunk a folyóiratban. Milena Vučkoje, Miloš Nemanjić „Kulturne potrebe” című legújabb könyvét mutatja be, s egyben felhívja az olvasók figyelmét e igazán értékes és érdekes szociológiai tanulmányra. A könyv középpontjában ugyanis az ember áll, mint társadalmi lény és mint egyén kultúrák szükségleteivel együtt. További fejtegetéseiben Miloš Nemanjić rámutat a kulturális szükségletek közös jellegére, ugyanis azok magukba foglalják az alkotás tényét, de ugyanakkor az elidegenülés tényét is, hisz a társadalom egy részétől még mindig el vannak idegenítve.

Bemutatásra kerül a belső áruforgalom gazdaságtana (Ekonomika unutrašnjeg robnog prometa) című könyv is, mint egy szerzőcsoport munkája. A cikk írója Radoslav S. Stevanović méltatja e munkát elsősorban mint tankönyvet az egyetemek és közgazdasági főiskolák számára. A könyv igen nagy értéket képvisel azzal, hogy a szerzők tudományos módszerekkel határozzák meg az áruforgalom jelentőségét a társadalmi újrateermelésben, de ugyanakkor rámutatnak a tudományos kutatás módszerére is.

A könyvbemutatók között szerepel Zoran Vidaković: A technokrácia fogalma és lényege című munkája is. (Pojam i suština tehokratije).

Zoran Vidakovićnak e szociológiai tanulmánya részletesen elemzi a technokratizmust. Elemzését a társadalmi jelenség „születésénél” kezdi s a probléma egész mélyére hatol.

A tanulmány 3 részre osztható: technokrácia a modern kapitalizmusban, technokrata irányzatok a szocializmusban és technokrácia az öngazgatás ellen. A cikk írója így méltatja e munkáját:

Zoran Vidaković tanulmánya eredményes törekvés, hogy mélyebb betekintést nyerjünk a modern társadalom (kapitalista és szocialista) fejlődésébe. Ugyanakkor lehetővé válik számunkra, hogy meghatározott következtetéseket vonjunk le, amelyeknek elméleti értékük és súlyuk mellett időszerű társadalmi-politikai súllyal is rendelkeznek.